

Наталія МЕЛЬНИЧУК,
вчителька ЗОШ І–ІІІ ст.,

с. Зеленче Дунаєвецького р-ну Хмельницької обл.

Звідку хліб прийшов (Виховний захід в погатковій школі)

Мета. Ознайомити з технологією вирощування та випікання хліба, пригадати з учнями прислів'я, приказки, загадки, казки, пісні про хліб, розвивати пам'ять, увагу, вміння порівнювати, робити висновки, встановлювати відповідності, виховувати повагу до хліборобської праці, шанобливе ставлення до людей, що вирощують, випікають хліб, пошану до хліба.

Обладнання: індивідуальні картки з завданнями на конкурс, таблиці, вислови про хліб, кросворд, костюми для інсценізації байок, казок, хлібо-булочні вироби, короваї, хліб, вишиті рушники, магнітофон, комп'ютер.

Учні поділені на команди так, щоб у кожній були представники різних класів. Зала святково прибрана рушниками, вишивками, на дошці вислови про хліб: **Хліб** – найдорогоцінніший витвір людського розуму, людських рук, людської праці! **Хліб** – усьому голова. **Хліб** і рушник – одвічні людські символи. **Хліб і сіль на вишитому рушникові – гостинність українського народу. "Хліб-сіль смакуй, добрих людей шануй"**; тема заходу (на початок заходу закриті). Команди придумують назви, у кожній є "скринька" для збирання фішок за кожен зарахований бал.

Хід заходу

Вступне слово вчителя.

Багато цінностей є в українців. Це і рідна мова, і пісня, і мати з батьком, і вся родина. Це і наша історія, і наше майбутнє, наша народна творчість та творчість українських митців. Та є в українців щось найцінніше, без чого неможливе життя не тільки в Україні, а й в усьому світі.

Саме він є головним гостем на сьогоднішній нашій зустрічі. Але хто ж він такий? Це ви скажете, відгадавши загадки. (Кожній команді загадує однакову кількість загадок про хліб, зерно, жито чи пшеницю. За кожну правильну відповідь асистенти опускають у скриню фішку).

В землю кидалося,	Б'ють мене ціпами,
На повітрі розгулялося,	Ріжуть мене ножами,
В печі готувалося,	За те мене отак гублять,
На стіл подавалося. (Х л і б).	Що всі мене дуже люблять. (Х л і б).
Мене ріжуть, мене б'ють,	Народився із землі,
Мучать і на порох труть.	Зарум'янивсь на вогні
Безперестанку гублять,	І з'явився на столі
І всі мене дуже люблять. (Х л і б).	До борщу тобі й мені. (Х л і б).
Живим зерном народжений,	Виріс у полі
Живу я на землі.	На добрій землі,
Шодня рум'яним сонечком	Місце найкраще
Я сходжу на столі. (Х л і б).	Знайшов на столі. (Х л і б)

Отже, йтиметься сьогодні про ... (хліб). (Вивішую на дошці вислови про хліб, тему заходу).

Виходять учні 4 класу з хлібом на рушнику.

1 учень. Гостей дорогих
Ми вітаємо ширю.

Стрічаємо хлібом,
Любов'ю і миром!

2 учень. З хлібом у нас зустрічають гостей,
Хліб на весіллях цвіте в короваї.
І краших немає на світі вестей,
Ніж – хліб уродився в рідному краї. (П.Воронько)

3 учень. Він землю молоду, красиву
Тримає на своїх плечах.
У нього руки мозолясті,
У нього серце, як вогонь,
І сходить день у шасті
З його натруджених долонь.

4 учень. Чи є більше щастя на землі,
Як сіять хліб, виплескуват достаток!
У хлібі тім життя бере початок,
В нім сила нездоланих трударів.

5 учень. Нехай же з року в рік, із роду в рід –
Не буде хліборобам переводу.
Хай слава їхня вічно не заходить,
Аж поки сонце лле на землю світ!

6 учень. Шануй же руки в мозолях.
Вклонися мудрим і землістим,
Які шороку на полях
Пшеницю сіють золотисту. (Г.Прилико)

(Учні кладуть хліб на стіл, сідають на місця в командах).

Вчитель. З давніх часів батьки привчали дітей своїх берегти хліб. Ще з молоком матері засвоювалися правила бережливого ставлення до святая святих. Хліб був мірилом життя, визначальником людських статків, повсякденної культури. Людей, які прийшли з чистим серцем, доброю місією чи хорошою новиною, на нашій землі завжди зустрічали хлібом-сіллям. Короваєм благословляли молодят, без хлібини не можна було зайти в новий дім, народжувалася дитина – теж ішли з хлібом...

А що ж означає слово *х л і б*? Значень його є кілька. Наші учні провели розслідування і вже готові боротися за нові бали для своєї команди.

(Учні пояснюють слово *х л і б*, одержують бали).

Конкурс "Що означає слово *хліб*".

Хліб – це зерно, яке перемелюють на борошно – "Зібрати три мішки хліба". **Хліб** – це випечений виріб із борошна. Продукт харчування – "Запашний хліб лежить на столі". **Хліб** – це зернові сільськогосподарські рослини – "Достигає хліб у полі". **Хліб** – це харчі, прожиток – "Заробляти собі на хліб", тобто забезпечувати собі добробут. **Хліб** – це заробіток, засіб існування – "Жити на чужих хлібах", тобто на чиемусь утриманні. **Хліб** – це всі вироби, випечені із додаванням борошна.

Вчитель. Правильно, хліб – найголовніше багатство. Не може бути родина багатою, якщо в хаті немає

хліба. Тому не дивно, що в нашій мові чимало добрих слів, якими називають хліб.

Гра "Добери ознаку" з глядачами.

(Святий, насущний, золотавий, пишний, буденний, величний, духмяний, найдорогоцінніший, гіркий, смачний...).

Виходить Півник, знаходить колосок. Розглядає його.

– Круть, Верть, – став гукати півник, – а гляньте-но, що я знайшов!

Поприбігали мишенята та й кажуть:

– Це колосок.

– А де ж він узявся?

Вчитель. Друзі, розкажемо Півнику, де взявся колосок? (Так).

Інценізація притчі "Без труда нема плода".

Якось один чоловік почастував вовка хлібом.

– Ну й смачний! – похвалив вовк. А далі питає:

– А де ти його взяв?

– Та де взяв! Землю виорав...

– І все?

– Ні, потім посіяв жито...

– І вже маєш хліб?

– Та ні, – каже чоловік. – Почекав, поки жито зійшло, виростило, поспіло. Потім я його вижав, змолотив, намолов борошна, замісив тісто й аж тоді напік буханців.

– Що смачний хліб, то смачний, – сказав вовк. – Та скільки коло нього походити треба!

– Твоя правда, – сказав чоловік. – Клопоту багато. Але без труда нема плода.

Вчитель. То де ж узявся колосок, нагадайте Півникові. (Учні повторюють, що для того, щоб виріс колосок, треба виорати землю, посіяти жито, почекаати, поки зійде, виросте та поспіє).

Півник. Та зрозумів я! А що ж з ним далі роботи?

Учні. Треба його обмолотити.

Півник. А хто молотитиме?

– Не я! – одказує одне мишеня.

– Не я! – каже й друге мишеня.

– Я обмолочу, – каже до них півник. І взявся до роботи.

Півник "іде молотити" колосок.

Вчитель. А мишенята й далі з нами пограються.

Конкурс "Віднови прислів'я".

Хочеш їсти калачі –

На чорній землі

Земля – матінка,

Не страшна біда,

Сій вчасно –

Посій упору,

Яка пшениця,

Земля-годівниця аж парує

Поганого хліба немає –

та хліб людям дарує.

будеш мати зерна гору.

не сиди на печі.

така й паляниця.

погано, як нема хліба.

білий хліб родить.

вродить рясно.

а хліб – батечко.

коли є хліб та вода.

Капітан команди зачитує прислів'я.

Вчитель. Молодці, гарно знаєте прислів'я про хліб.

А чи вчили вірші про хліб учні 1 класу?

1 учень. Іздив заєць до млина,
П'ять пудів змолот зерна.

2 учень. Цілу ніч у хаті тихо –
Випікала хліб зайчиха.

3 учень. Рано-вранці у хустинці
Понесли зайці гостинці.

4 учень. Пташенятам і звірятам,
Хлопчентям і дівчаттам.

5 учень. Аж хрумтять окрайчики –
Добрий хліб від зайчика.

Вчитель. А що ж наш Півник?

Півник (виходить з мішком). Гей, Круть, гей, Верть, а йдіть гляньте, скільки зерна я намолотив!

Поприбігали мишенята.

– Треба, – кажуть, – зерно до млина однести та борошна намолоти.

– А хто понесе? – питає півник.

– Не я! – гукає Круть.

– Не я! – гукає Верть.

– Ну, то я однесу, – каже Півник. Узав на плечі мішок та й пішов.

Вчитель. А поки Півник молотиме зерно, давайте заспіваємо пісень про хліборобів, про хліб або про його родичів.

Учні виконують пісні "Вийшли в поле косарі" та "Із сиром пироги". Команди отримують бали.

Вчитель. Щось довго немає Півника. Послухаймо, що знають другокласники про хліб.

Учні 2 класу читають вірші про хліб.

Приходить Півник з мішком "борошна".

Півник. Гей, Круть, гей, Верть! Я борошно приніс.

– Ой, Півничку! Вже тепер тісто треба замісити та пірижечків спекти.

– Хто ж міситиме? – питає Півник. А мишенята й знов своє:

– Не я! – пищить Круть.

– Не я! – пищить Верть.

– Доведеться мені, мабуть. Але як це робиться?

Вчитель. Діти, давайте навчимо Півника пекти хліб.

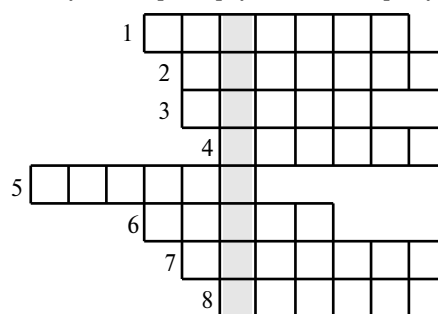
Гра "Печу, печу хлібчик".

Для проведення гри діти стають розірваним колом обличчям до середини. Перед кожним – умовна піч, під руками ніби діжа з тістом, праворуч – лопата. Діти співають: Печу, печу хлібчик. Дітям на обідчик.

У цей час вони вдають, що місять хліб у діжці. Коли співаються слова: Беру тісто, беру. На лопатку кладу. – діти трохи присідають, опускають обидві руки вниз, щоб набрати тіста, а потім усі піднімаються, тримаючи "тісто на лопатці" – ліва рука спереду, права трохи ззаду. На словах: Шусть у піч! Шусть у піч! – кидають "тісто лопатою" у піч, виступаючи лівою ногою вперед, а праву залишаючи на місці. Так повторюють кілька разів.

Вчитель. Зрозумів, Півнику? (Півник йде "пекти хліб"). А ми, тим часом, відгадаємо, які вироби можуть вийти із тіста, що замісить Півник.

Розгадування кросворду "Хто хліб вирощує?"

1. Як називають одну хлібину?
2. Пісна випічка, найчастіше круглої форми, випечена на сковороді.
3. Густа речовина, замішана для випікання хліба.
4. Як навколо об'єси –
Серединки не проси.
Ми такі гостинці:
Дірка в серединці.
5. Солодка випічка невеликого розміру, інколи покрита цукровою пудрою, шоколадом чи глазур'ю.
6. Що у бублика всередині?
7. Випічка з "ріжками" зі смачною начинкою всередині.
8. Мене ти не дарма цінуєш,
Тобі наїстися допоможу.
А якщо у на і заміниш,
То по деревах побіжу.

Представники команд зачитують назви виробів із борошна, які відгадали в кросворді.

Вчитель. А що це так смачно пахне? Про це розкажуть третьокласники.

1 учень. Чи знаєш ти, чим пахне хліб,
Коли весною кілька діб
Гуркоче трактор за рікою?

Всі учні (разом). Хліб пахне працею людською.

2 учень. Чи знаєш ти, чим хліб пахне,
Коли жнивуть у степах
Твої батьки в гарячу пору?

Всі учні. Він пахне щастям хлібозбору.

3 учень. Чим пахне хліб, чи знаєш ти,
Як поведуть твої брати
Зерном наповнені машини?

Всі учні. Хліб пахне соками земними.

4 учень. Чи знаєш ти, чим хліб землі
Пахтить на вашому столі
Весною, влітку і зимою?

Всі учні. Хліб пахне радістю людською.

5 учень. Якщо друг із будь-якого краю
В мій будинок завіта в путі,
За народним звичаєм хлібом стрічаю,
Як здавен ведеться у житті.

6 учень. Хай рясніють квіти малиново,
Пахне свіжоспечений пиріг,
Щоб і дар земний, і щире слово
Гість відчув, ступивши на поріг.

Вчитель. А ось і наш Півник. (*Півник вносить тарілки із пирогами, кладе на стіл біля хліба, а мишенята роблять вигляд, що хочуть взяти пиріжок*).

Півник і каже:

– Стривайте-но, стривайте! Ви мені перше скажіть, хто знайшов колосок.

– Ти, – кажуть мишенята.

– А хто його обмолотив?

– Ти, – вже тихіше відказують Круть із Вертем.

– А тісто хто місив? Піч витопив? Пиріжків напек?

– Ти, – вже й зовсім нищечком кажуть мишенята.

– А що ж ви робили?

Вчитель. Стривай, Півнику, але ж Мишенята з нами вчилися. І сьогодні вони дізналися разом з нами, звідки приходить хліб. Чи не так, малята? Розкажіть, звідки приходить хліб? (*Мишенята повторюють, що треба робити,*

щоб спекти хліб). А ще вони з нами змагалися, співали і навіть знають, що хліб треба шанувати. І я впевнена, якщо ти сьогодні дозволиш їм покуштувати твоїх пирогів, то більше ніколи не зостанешся наодинці з важкою роботою. Чи ні? Ну ти подумай, а ми послухаємо пісню та подивимося відеоролик про хліб.

Перегляд відеокліпу "Пісня про хліб".

Вчитель. Ну що ти, Півнику, вирішив?

Півник. Я бачу, що всі учні та мої друзі зрозуміли цінну хліба. Тому всіх запрошуюю до чаювання з духмяними пиріжками та вірю, що у вашій школі хліб завжди буде найдорожчою цінністю.

Підсумок заходу.

Вчитель. Але спочатку давайте підрахуємо бали, які ви отримали під час свята. (*Відкриваємо скриньки, підраховуємо фішки*).

Отже, нагороджується команда ... за перемогу у святі-конкурсі "Звідки хліб прийшов" та команда ... за участь у святі-конкурсі "Звідки хліб прийшов". (*Вручаю грамоти*).

На середину зали виходять учні (по одному з кожного класу).

1 учень. Шануйте ж хліб, бо в кожному шматочку

Краплина поту, праці, доброти,

І знайте, щоб дійти до столу,

Через нелегкий шлях повинно зернятко пройти.

2 учень. Щоб ви сьогодні ласували хлібом,

Не знали горя і великої біди,

Зернятко проросло, набралось сили

І золотою паляницею прийшло сюди.

3 учень. Не дайте ж впасти жодній крихті хліба,

Не допустіть, щоби стоптали люди злі її.

Тоді зернина вас осяє сяйвом світлим

І завжди буде хліб на вашому столі.

4 учень. Тільки-но з печі – скоринка в золі –

Свіжа хлібина лежить на столі.

День починається з цієї хлібини...

В ній наш достаток, могутність країни.

5 учень. Наших морів не стривожена синь.

Шлях до зірок у космічну глибіню.

Кажуть в народі правдиві слова:

Всі учні. "Хліб-годувальник – всьому голова!"

Вчитель. А зараз святкуємо чаювання. (*Учні п'ють чай з пиріжками, печивом, цукерками, рогадиками*).

Використана література

1. Кононенко П. П. Українознавство: Підручник. – К. : Либідь, 1996.

2. Наулко В. І. Культура і побут населення України: Навч. посібник / В. І. Наулко, Л. Ф. Артюх, В. Ф. Горленко та ін. – 2-е вид., доп. та перероб. – К. : Либідь, 1993.

3. Смоляк О. С. Світлиця. Навчальний посібник для учнів 2 класу загальноосвітньої школи. – Тернопіль, 1993.

4. Супруненко В. Народини. Витоки нації: символи вірування, звичаї та побут українців. – Запоріжжя : МП "Берегиня", 1993.

5. Хромова-Шур Л. Українські народні звичаї в сучасному побуті – Лівів : Фенікс, 1990.

6. Вірші українських поетів: Платона Воронька, Анатолія Качана, Івана Драча.

7. Народні прислів'я та приказки / Упорядн., передм. М. Дмитренка. – К. : Ред. часопису "Народознавство", 1999.

8. Сценарії свят у початковій школі / Укладач О. І. Фролова. – Харків: "Торсінг", 2006.

9. Українська народна казка "Колосок".